

УДК 352/353:330.342.23(477)

DOI <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2023.6.5>

Дробахіна Тетяна Олегівна

аспірантка кафедри державного управління і місцевого самоврядування

Національного технічного університету «Дніпровська політехніка»,

директор з партнерств БО «МБФ «Інтенція країни»»

ORCID ID: 0000-0002-2443-6357

ФРЕЙМВОРК «КРЕАТИВНЕ МІСТО»: СПОСОБИ ПОСИЛЕННЯ ФРЕЙМВОРКУ ЧЕРЕЗ 6 ТРЕНДІВ РОЗВИТКУ

“CREATIVE CITY” FRAMEWORK: WAYS TO FORTIFY THE FRAMEWORK THROUGH 6 DEVELOPMENT TRENDS

У статті введено визначення поняття «фреймворк «креативне місто» та досліджено походження поняття «креативне місто», розглянуто його сутність та перспективи розвитку, а також складові концепції, описано основні перешкоди до встановлення стійкої моделі. На основі аналізування прикладів функціонування фреймворку «креативне місто» зроблено висновки щодо доцільності та особливості становлення та розвитку фреймворку з урахуванням сучасних трендів розвитку для можливості подальшого використання на регіональному та локальному рівнях публічного управління. Окрім цього в статті розглянуто основні аспекти впливу фреймворку «креативне місто» на публічну політику на рівні міста. Визначено вплив та сутність кожного з шести трендів на розвиток фреймворку «креативне місто», який вбачається автором як основа для порівняння та відновлення міст у процесі відбудови та відновлення у повоєнний період в Україні. Підкреслено, що розуміння креативного міста як фреймворку впливає на формування, розвиток і взаємодію політик розвитку міста та окремо політик, пов'язаних із розвитком культури і інших складових креативної економіки. Запропонований підхід щодо погляду на фреймворк «креативне місто» як елемент публічної політики. Представлено розроблену автором модель фреймворку «креативне місто» у «період переходу» на основі розширення існуючої концепції з урахуванням основних трендів розвитку. Удосконалена схема фреймворку «креативне місто» у «період переходу» може розглядатися як основа для подальшого формування комплексу методико-технологічного забезпечення процесів розвитку креативних індустрій на регіональному та локальному рівнях. Зроблено висновок, що «фреймворк «креативне місто» є корисним методичним інструментом, який може удосконалюватися та діяти подальший розвиток у подальших дослідженнях через розширення або звуження за чисельністю чи змістовною сутністю інституцій, що входять до нього, реагуючи на поточні виклики чи потреби території.

Ключові слова: креативне місто, креативне середовище, міська реальність, культура та креативність, UNESCO, UNCTAD, OECD, креативний клас, фреймворк, процес переходу, культурно-креативний вимір міського середовища, публічні політики, публічні інституції.

The article introduces the definition of the concept of a "creative city framework" and explores the origin of the concept of a "creative city". It examines its essence, development prospects, and components of the concept, describing the main obstacles to establishing a sustainable model. Conclusions are drawn on the appropriateness and peculiarities of the formation and development of the "creative city framework" based on the analysis of examples of its functioning. The study considers the impact of the "creative city framework" on public policy at the city level. The author identifies the influence and essence of each of the six trends on the development of the "creative city framework," seen as the foundation for comparing and rebuilding cities during the post-war reconstruction period in Ukraine. Emphasis is placed on how understanding the creative city as a framework influences the formation, development, and interaction of city development policies and policies related to the development of culture and other components of the creative economy. The article proposes an approach to viewing the "creative city framework" as an element of public policy. The author presents a model of the "creative city framework" during the "transition period," based on the expansion of the existing concept, considering the main development trends. The improved scheme of the "creative city framework" during the "transition period" can be considered as a basis for further development of a complex methodology and technological support for the development of creative industries at regional and local levels. The conclusion is drawn that the "creative city framework" is a useful methodological tool that can be refined and further developed in future research by expanding or narrowing the number or content of the institutions it encompasses, responding to current challenges or the needs of the territory.

Key words: creative city, creative milieu, urban reality, culture and creativity, UNESCO, UNCTAD, OECD, creative class, framework, transition process, cultural-creative dimension of the urban environment.

Постановка проблеми. Наприкінці 1990-х років та першими роками 21 століття в теоріях місцевого та регіонального розвитку виник ряд дискусій, метою яких було дати визначення різним аспектам, пов'язаним з культурою та креативністю як ключовими елементами майбутньої міської реальності [1–4]. Категорією, яка змістовно поєднує зазначені аспекти, що об'єднані єдиною концепцією, та відображає сутність та зміст підходу є «креативне місто» (creative city).

Сьогодні увага до важливості вивчення культурно-креативного виміру міського середовища не зменшилася, а лише продовжує зростати [5–7], багато міст та регіонів розробляють політики, спрямовані на культурно-креативну сферу, наприклад, Culture for Cities and Regions 2015 року, Стратегія економічного розвитку України до 2030 року, а впливові міжнародні організації визнають центральне значення культури, креативності та інновацій у міському управлінні та розвитку міст з 2018 до 2021 років (OECD, UNCTAD, UNESCO та World bank). Парадоксально, але незважаючи на це широке визнання, ідея креативного міста далека від того, щоб стати закріпленою в чітко визначених межах. Важливо підкреслити, що в жодний момент вона не була і, ймовірно, не стане такою. Модель «креативне місто» [8], яка визначалася як асимільована та загальнозначуща, більш відповідно розглядати як відкриту та гнучку концепцію, що має певну методологію, а не жорстку незмінну структуру.

Крім того, говорячи про концепцію «креативного міста», необхідно також брати до уваги географічний контекст та епос, які мають глибокий вплив на конфігурацію цього фреймворку. Хоча еволюцію, яка відбулася після формулювання базової ідеї, можна розглядати з точки зору збагачення та ускладнення, можна також аргументувати, що значною мірою ядро фреймворка креативного міста – місце, з основними характеристиками та дилемами, все ще залишається таким самим, як було створено на зламі століть.

Тому актуалізується завдання переосмислити та визначити з урахуванням сучасних процесів сталості, відновлення, «переходу» та ревіталізації у повоєнний час фреймворку «креативне місто» та основних трендів, які наразі впливають на його розвиток.

Огляд попередніх досліджень та публікацій. Вчені, які найбільше досліджували поняття «креативного міста» є М. Banks, F. Bianchini, I. Blanco, D. O'Brien, P. Campbell, J. O'Connor, T. Cox, R. Florida, C. Grodach, D. Harvey, C. Landry, T. Pratt, D. Rodriguez, J. Subirats. На хід та висновки нашого дослідження найбільшою мірою

вплинули роботи F. Bianchini, R. Florida, C. Landry та M. Caust [8-10], які започаткували поняття «креативне місто» та досліджували його складові, які впливають на формування міста як бренда. У попередніх публікаціях автора креативні індустрії було розглянуто як об'єкт публічного управління [11], вивчено феномен креативних коворкінгів як інструмент формування урбаністичного портрету регіону та джерело «пулу талантів» [12].

Мета статті – дослідити визначення поняття «креативне місто», запропонувати та дати визначення «фреймворку «креативне місто»», розглянути які основні тренди сучасності впливають на його розвиток та що необхідно для успішного розвитку фреймворку у період переходу та повоєнного відновлення.

Виклад основного матеріалу. Введення ідеї «креативного міста» як фреймворку, означає спробу критичного осмислення ролі та корисності «креативного міста» в сучасному світі. Під поняттям «фреймворк «креативне місто»» в даному контексті розуміємо множину конкретних та абстрактних інституцій, зв'язки та типи взаємодій між ними, необхідних та достатніх для функціонування креативних індустрій всередині міста та спроможності відповідати поняттю «креативне місто» (*визначення запропоноване автором*). Порівняння періоду, в який виникло поняття «креативне місто», та моменту, в який ми живемо, особливо важливо з двох точок зору. З одного боку, щодо відмінностей, ми розуміємо, що стійка криза, яка розпочалася в 2008 році, і на яку вплинули Революція гідності 2014 року, пандемія Covid-19 та повномасштабне вторгнення РФ на територію України у 2022 році та подальше відновлення («період переходу» / transition period), впливає на валідність частини основних положень концепції «креативного міста». З іншого боку, говорячи про схожість, ми спостерігаємо, що цикл, в якому була запропонована та валідована концепція «креативного міста», має прямий зв'язок з сучасністю, оскільки обидва періоди подібні у тому, що розуміння ідей міста та культури є предметами обговорення і переосмислення.

Тож, «креативне місто» – це місто з брендом, яке відображає особистість та характер міста [9]. Деякі міста націлюються на довгострокову перспективу, не слідкуючи за стандартизованими рішеннями, але сприяють розвитку індивідуальності та творчості. Міста є центрами логістики, торгівлі та фінансів, однак для творчості потрібно щось, що відкриває можливості, але водночас залишається безпечним. Для міст, особливо глобальних, щоб процвітати у 21 столітті, необхідна культура креативності – здатність думати «свіжо»,

коли світ переживає зміну парадигм, демонструє високу амбітність, розвиток підприємництва та відкриття нових можливостей, красу та глибоке відчуття високоякісного міського дизайну, фізичного та соціального середовища, що формують міста-лідери.

Зазначене передбачає нові вимоги до соціальної, політичної, культурної, а також економічної та технологічної творчості. Це означає, що органи

публічного управління повинні делегувати повноваження і обмінюватися ними отримуючи у зворотній бік творчий вплив в рамках направляючих стратегічних принципів, у межах яких можлива тактична гнучкість. Це також впливає на організаційну культуру міста. Цей культурний капітал представляє собою ресурс та середовище, в межах яких може розвиватися та демонструватися креативність окремих особистостей та колективів.

Таблиця 1

Основні тренди, що впливають на розвиток фреймворку «креативне місто»

Назва тренду	Опис тренду
1. Права та свободи в рамках фреймворку «креативне місто»	Міські реалії – це простори, в яких стають проявленими багато викликів сучасного світу. На відміну від «тону мілленіальності», який панував у дискурсі креативного міста у 2000-х роках, сучасні міські виклики розуміються як проблеми, а не як можливості [8; 9]. Місто вже не розглядається як просто елемент для виробництва чи споживання. Замість цього висловлюється заклик уявляти міське середовище як контекст для особистого і колективного розвитку, а також як місце, яке повинно гарантувати забезпечення та використання основних прав людини [10, 11].
2. Добробут для кращого розуміння цінності культури	Креативне місто виникло в той час, коли зростає увагу до потенціалу культури створювати зовнішні ефекти. Використання культури для міського розвитку та економічного зростання [12], ідея, до якої спрямована частина тверджень креативного міста, було лише однією з галузей, які вивчалися. Підкреслення найпроблемніших аспектів культури відбувається за рахунок її інструменталізації; вдосконалення цих аспектів веде до більш широкого розуміння цінності культури та її вплив на добробут. Фактично наукові дослідження сьогодні менш дихотомічні в їх розумінні того, якими є належні та неприпустимі цілі культурної діяльності, і твердо визнають важливість культури в таких справах, як здоров'я чи психологічне благополуччя [13].
3. Наскрізна культурна політика, яка приводить до нової центричності	Зростаюча увага до можливості культури сприяти розвитку людини та генерувати суспільну цінність виводить на світ низку галузей досліджень і практик. У багатьох випадках це акумулює довгостроковий досвід, з освітою (Група освіти Matadero Madrid 2017), охороною здоров'я (Gordon-Nesbitt 2015), інклюзією (Baltà Portolés 2016), міжкультурним діалогом (European Agenda for Culture 2014), вдосконаленням громадських просторів (Toolis 2017) та екологічним зобов'язанням (Art Council England 2020) деякі з тем, в яких мистецтво та креативність набувають важливості. Ці нові простори для культурної діяльності [14] розташовані поза класичними секторальними межами і також ламають звичайні стратегії економічного розвитку, туризму чи привабливості. Вони ілюструють та працюють над можливим новим підходом до культурної політики, який може вирішити виснаження моделей демократизації та культурного менеджменту.
4. Урбаністичний контекст як джерело соціальних інновацій	Простори, до яких було зменшено увагу держави у зв'язку з кризою 2008 року, стали місцем розцвіту інноваційних процесів, багато з яких були започатковані громадськими ініціативами [14; 15]. Вони притягували не лише тим, як ефективно вони відповідали на нові виклики, але й тим, як вони вдалося генерувати трансформаційні соціальні практики і будувати нові спільні цінності [16]. У своєму пошуку нових форм втручання та розвитку загалом державні політики та, зокрема, міські політики приділяють значну увагу цього типу ініціативам, намагаючись підтримувати їх, інституціоналізувати та масштабувати. Такий спосіб сприйняття інновацій переважає його технологічне розуміння і підкреслює його соціальний та політичний характер. Проте можна стверджувати, що підходи до соціальної та міської інновації і далі здійснюються в основному з наукового погляду; постійний акцент на потребі створення «рішень» назустріч викликам служить прикладом [17].
5. Переосмислення концепції управління	У своїх ранніх формулюваннях, пов'язаних із концепцією New public government [18], ідея управління була запропонована базуючись на пошуку ефективності. Для досягнення цього пропагувалося введення додаткових та коригуючих можливостей для активностей в сфері публічної діяльності у через експертність, незалежність та контроль. З появою публічної візії, яка вимагала більш широкої, більш різноманітної та більш прямої політичної участі [18], концепція управління переформулюється, перетворюючись у питання, яке визначається у термінах поглиблення демократії, а не технічного вдосконалення. Ця тенденція, яка пов'язує міські та культурні дебати, також може сприяти корегуванню того зсуву, який визначає Franco Bianchini в еволюції дискурсу креативного міста, від вибіркової участі за бажанням до більш технократичного стилю [8].
6. Планування у часи невизначеності	Зростаюча нестабільність у світі сьогодні веде до більш складного розуміння реальності. Експериментування набуває важливості, і разом з цим мета планування вже не полягає в контролі навколишнього середовища, а навпаки, в розумінні його заплутаної конфігурації для можливості здійснення прогресу в бажаному напрямку.

Джерело: розроблено автором

У креативному місті розвинена, високорозвинена та міжнародно орієнтована структура культурних індустрій, яка доглядає та підтримує розмаїття місцевої та міжнародної художньої діяльності, яка є як комерційною, так і субсидованою, волонтерською. Люди можуть працювати у креативних галузях, а резерв талантів міста постійно поповнюється за рахунок внутрішніх та зовнішніх мігрантів, що забезпечує безперервність функціонування цього механізму.

Оскільки фреймворк «креативне місто» є гнучким та нечітко визначеним пропонується розглянути основні сучасні тренди, які можуть позитивно вплинути на розвиток фреймворку

«креативне місто». Шість основних трендів та стислі описи кожного з них занесено у табл. 1.

Пропонується погляд на фреймворк «креативне місто» як елемент публічної політики. У цьому контексті підкреслимо, що розуміння креативного міста як фреймворку впливає на формування, розвиток і взаємодію політик розвитку міста та окремо політик, пов'язаних із розвитком культури і інших складових креативної економіки.

На рис. 1 представлено розроблену автором схему фреймворку «креативне місто» у «період переходу» на основі розширення існуючої концепції з урахуванням основних трендів розви-

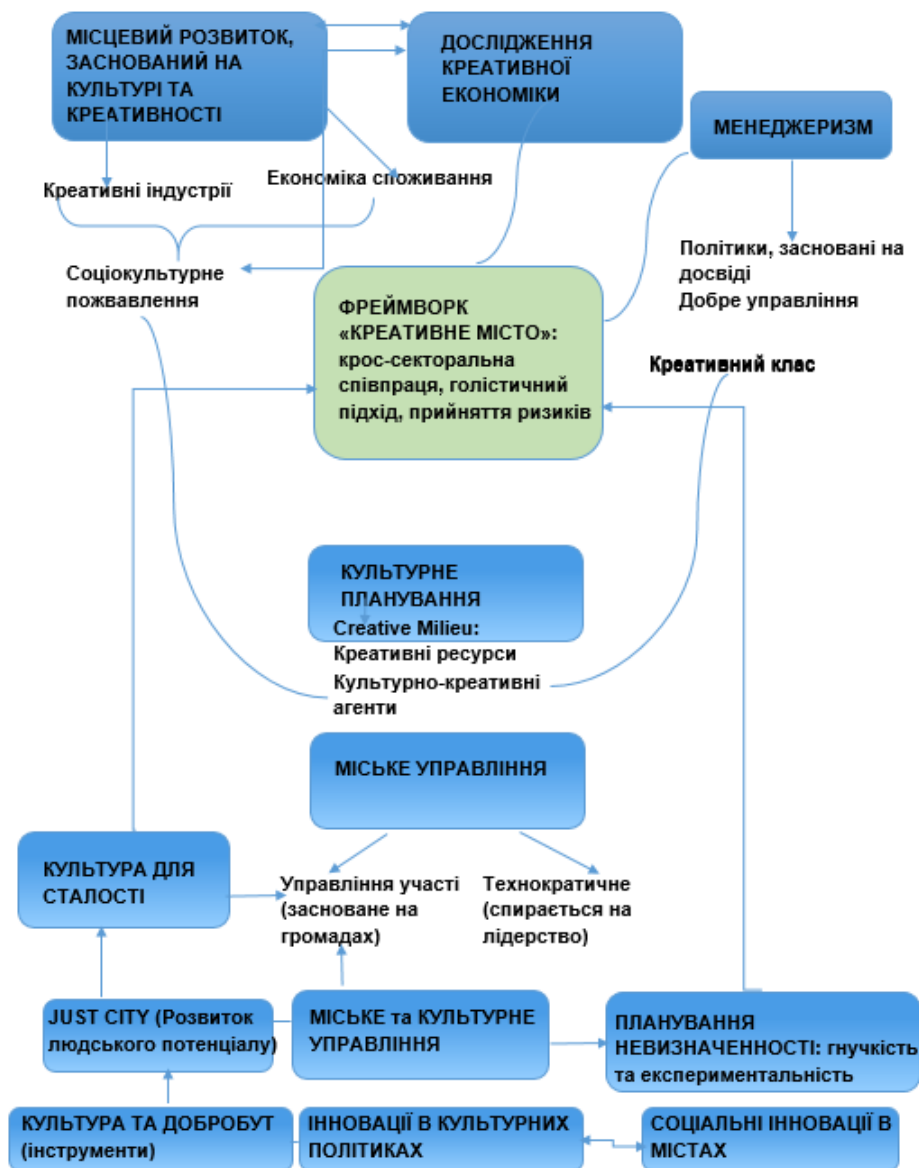

Рис. 1. Модель фреймворку «креативне місто» з фокусом на сталість розвитку

Джерело: розроблено автором

тку. Удосконалена схема фреймворку «креативне місто» у «період переходу» може розглядатися як основа для подальшого формування комплексу методико-технологічного забезпечення процесів розвитку креативних індустрій на регіональному та локальному рівнях (рис. 1).

Фреймворк «креативне місто» сприяє введенню складного розуміння культурного виміру, який впливає та відіграє основну роль в управлінні міським середовищем, громадським життям та управлінням містом. Таке розуміння далеко не повністю узгоджене, навіть на той час, коли основні виклики міських суспільств мають виражений культурний компонент.

«Період переходу» підкреслює актуальність фреймворку «креативне місто», коли культура та місто по чергово визначаються чи як простори конфлікту чи простори надії. Переважаюча нестабільність здійснює тиск на традиційні слабкі сторони концепції «креативного міста», яке можна було б розглядати як устатковану пропозицію без трансформаційної здатності. Розуміння того, що «креативне місто» спочатку формулювалося як підхід до подолання «періодів переходу» і, крім того, виявляє початковий набір змін у розуміннях та способах дії, які можуть знайти підтримку в підході «креативного міста» і, в свою чергу, позитивно сприяти його переосмисленню.

Закріплення та розвиток фреймворку «креативного міста» для руху вперед до нового горизонту чи його поступовий занепад – дві можливості, які будуть визначатися з плином часу. Однак чи так чи інакше, огляд виникнення та апробації фреймворку «креативне місто» показує, як нові візії формуються в контекстах переходу. З іншого боку, твердження про потенційну цінність «креативного міста» звертає увагу на те, що ці нові уявлення не з'являються з нізвідки, але, скоріше, вони будуються, використовуючи попередні основи та прогалини, що дозволяють нам бачити майбутнє. Таким чином, у реаліях сьогодення фреймворк «креативне місто» є корисним ресурсом, який можна ще вдосконалювати та посилювати, враховуючи особливості процесів переходу та відновлення у повоєнний період.

Висновки та напрями подальших досліджень.

1. У контексті дослідження процесів розвитку креативної економіки на регіональному і місцевому рівнях запропоновано ввести у науково-практичний обіг публічного управління поняття «фреймворк «креативне місто»», яке розуміється як множина конкретних та абстрактних інституцій, зв'язки та типи взаємодій між ними, необхідних та достатніх для функціонування креативних індустрій всередині міста та спроможності відповідати поняттю «креативне місто».

2. Акцентовано на тому, що фреймворк «креативне місто» є гнучким та нечітко визначеним. З огляду на це розглянуто основні сучасні тренди, які можуть позитивно вплинути на його розвиток: права та свободи в рамках фреймворку «креативне місто» (1); добробут для кращого розуміння цінності культури (2); наскрізна культурна політика, яка приводить до нової центричності (3); урбаністичний контекст як джерело соціальних інновацій (4); переосмислення концепції управління (5); планування у часи невизначеності (6). Визначено вплив та сутність кожного з шести трендів на розвиток фреймворку «креативне місто», який вбачається автором як основа для порівняння та відновлення міст у процесі відбудови та відновлення у повоєнний період в Україні.

3. Запропонований підхід щодо погляду на фреймворк «креативне місто» як елемент публічної політики, що дозволило розробити модель фреймворку «креативне місто» у «період переходу» на основі розширення існуючої концепції з урахуванням основних трендів розвитку.

4. Удосконалена схема фреймворку «креативне місто» у «період переходу» може розглядатися як основа для подальшого формування комплексу методико-технологічного забезпечення процесів розвитку креативних індустрій на регіональному та локальному рівнях, а фреймворк «креативне місто» – як корисний методичний інструмент, який може удосконалюватися та дістати подальший розвиток у наступних дослідженнях через розширення або звуження за чисельністю чи змістовною сутністю інституцій, що входять до нього, реагуючи на поточні виклики чи потреби території.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Pratt A. C. The cultural industries production system: a case study of employment change in Britain, 1984–91. *Environment and planning A: economy and space*. 1997. Vol. 29, no. 11. P. 1953–1974. URL: <https://doi.org/10.1068/a291953> (date of access: 28.11.2023).
2. Evans G. *Cultural planning: an urban renaissance?*. Taylor & Francis Group, 2002. 352 p.
3. Vivant E. L'instrumentalisation de la culture dans les politiques urbaines : un modèle d'action transposable? *Espaces et sociétés*. 2007. Vol. 131, no. 4. P. 49. URL: <https://doi.org/10.3917/esp.131.0049> (date of access: 29.01.2024).
4. Blanco I., Subirats J. Políticas urbanas en España: dinámicas de transformación y retos ante la crisis. *Geopolítica(s). Revista de estudios sobre espacio y poder*. 2012. Vol. 3, no. 1. URL: https://doi.org/10.5209/rev_geop.2012.v3.n1.39304 (date of access: 29.11.2023).

5. Raval H. C. Book reviews : organisation for economic cooperation and development, imple menting change: entrepreneurship and local initiative, Paris: publication service, OECD, 1990, pp.80. *The journal of entrepreneurship*. 1992. Vol. 1, no. 2. P. 269–272. URL: <https://doi.org/10.1177/097135579200100210> (date of access: 28.11.2023).
6. Pratt A. C. The cultural industries production system: a case study of employment change in Britain, 1984–91. *Environment and planning A: economy and space*. 1997. Vol. 29, no. 11. P. 1953–1974. URL: <https://doi.org/10.1068/a291953> (date of access: 28.11.2023).
7. D’Ovido M. The creative city does not exist: critical essays on the creative. *Milano: ledizioni*. 2016.
8. Bianchini F. Reflections on the origins, interpretations and development of the creative city idea. *Cities and creativity from the renaissance to the present*. 2017. P. 23–42. URL: <https://doi.org/10.4324/9781315167046-2> (date of access: 29.11.2023).
9. Florida R. New urban crisis: gentrification, housing bubbles, growing inequality, and what we can do about it. Oneworld Publications, 2017.
10. Landry C., Caust M. The creative bureaucracy & its radical common sense. *Gloucestershire: comedia gloucestershire*. 2017.
11. Дробахіна Т. О. Креативні індустрії як об’єкт публічного управління: підходи до визначення і типологізації. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2022. № 4(42). С. 204–209. DOI: <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2022.4.31>.
12. Дробахіна Т. О. Креативні коворкінги як інструмент формування урбаністичного портрету регіону та джерело «пулу талантів». *Публічне управління та місцеве самоврядування*. 2023. Вип. 3. С. 65–72. DOI: <https://doi.org/10.32782/2414-4436/2023-3>
13. Campbell P., Cox T., O’Brien D. The social life of measurement: how methods have shaped the idea of culture in urban regeneration. *Journal of cultural economy*. 2016. Vol. 10, no. 1. P. 49–62. URL: <https://doi.org/10.1080/17530350.2016.1248474> (date of access: 29.11.2023).
14. Culture in sustainable urban development: practices and policies for spaces of possibility and institutional innovations / S. Kagan et al. *City, culture and society*. 2018. Vol. 13. P. 32–45. URL: <https://doi.org/10.1016/j.ccs.2017.09.005> (date of access: 28.11.2023).
15. Scott A. J. The cultural economy of cities. *International journal of urban and regional research*. 1997. Vol. 21, no. 2. P. 323–339. URL: <https://doi.org/10.1111/1468-2427.00075> (date of access: 28.11.2023).
16. Culture in sustainable urban development: practices and policies for spaces of possibility and institutional innovations / S. Kagan et al. *City, culture and society*. 2018. Vol. 13. P. 32–45. URL: <https://doi.org/10.1016/j.ccs.2017.09.005> (date of access: 28.11.2023).
17. Rausell-Köster P., Ramos Murphy A., Segovia Collado C. De los equipamientos culturales a la ciudad cultural. La experiencia proyectiva de la Ciutat de l’Artista Faller en València. *Debats. Revista de cultura, poder i societat*. 2023. Vol. 137, no. 1. P. 99–115. URL: <https://doi.org/10.28939/iam.debats-137-1.6> (date of access: 28.11.2023).
18. Schedler K., Proeller I. The new public management: a perspective from mainland europe. *New public management, routledge*. 2005.
19. Chatterton P. Will the real creative city please stand up?. *City: analysis of urban trends, culture, theory, policy, action*. 2010.
20. Schedler K., Proeller I. The new public management: a perspective from mainland europe. *New public management, routledge*. 2005.
21. Grigolo M. Introducing the human rights city. *The human rights city*. 1 Ed. New York : Routledge, 2019. Series: Routledge advances in sociology, 2019. P. 1–31. URL: <https://doi.org/10.4324/9781315628530-1> (date of access: 29.11.2023).
22. Harvey D. Rebel cities: from the right to the city to the urban revolution. Verso Books, 2019.